

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วย**เว็บบล็อก** (Weblog) ของบรรณารักษ์

สิริพร ทิวะสิงห์*

การ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งในการพัฒนาองค์ความรู้ ที่มีทั้งวิธีที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สามารถทำได้หลายวิธี เช่น การเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเองในอดีต การเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น การประชุม การฝึกอบรม การเสวนาวิชาการ การศึกษาดูงาน การแบ่งปันความรู้ ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อให้ความรู้ที่ปรากฏอยู่อย่างชัดเจน (Explicit Knowledge) และความรู้ที่ไม่ปรากฏชัดเจน (Tacit Knowledge) เกิดการกระจายจากบุคคลให้ทั่วทั้งองค์กร ซึ่งนับเป็นการสร้างทุนมนุษย์ และทุนทางปัญญา เป็นการพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศ (ยุทธนา แซ่เตียว, 2548)

การปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานในห้องสมุดจำเป็นต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลายด้าน เช่น การอบรม การเสวนาวิชาการ การเผยแพร่องค์ความรู้ผ่านเว็บ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่าน Social Networking เช่น เว็บบล็อก เป็นต้น วิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารบรรณศาสตร์ ซึ่งเป็นวิชาชีพที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน ตลอดจนองค์ความรู้ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานด้านบริการ ด้านงานเทคนิค และด้านงานบริหารดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบูรณาการกับสาขาวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อให้ห้องสมุดสามารถตอบสนอง และรองรับต่อการแพร่กระจายของสารสนเทศที่มีอยู่มากมายในรูปแบบต่างๆ รวมถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ห้องสมุดนำมาใช้เพื่อจัดบริการได้ตรงต่อพฤติกรรมของผู้ใช้บริการได้ นำมาซึ่งความพึงพอใจผู้ให้บริการห้องสมุดในที่สุด ศาสตร์ต่างๆที่เกี่ยวข้อง เช่น การถ่ายภาพ การใช้คอมพิวเตอร์ และการใช้อุปกรณ์ต่อพ่วง การใช้ภาษา

การทำหน้าที่เป็นบรรณการวารสาร การเป็นผู้สอน การประชาสัมพันธ์ การควบคุมคุณภาพ การควบคุมความเสี่ยง การบริหารแนวใหม่ ฯลฯ ซึ่งเรื่องราวต่างๆ อาจจะเป็นเรื่องใหม่ หรือไม่ได้มีการบรรจุไว้ในโปรแกรมการเรียนการสอน ดังนั้น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จึงเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้เกิดแนวปฏิบัติที่ดี มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้มีประสบการณ์ ช่วยให้คำปรึกษาทำให้ใช้เวลาในการเรียนรู้การแก้ปัญหาสั้นลง ส่งผลต่อการทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำได้หลายวิธี สำหรับบทความนี้จะกล่าวถึงการนำบล็อก (Blog) มาใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพบรรณารักษ์

บล็อก (Blog หรือ Weblog) เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ถูกจัดเป็นประเภทสังคมเครือข่ายออนไลน์ (Social Networking) นับเป็นชุมชนทางอินเทอร์เน็ตประเภทหนึ่งที่ได้รับความนิยมในยุคไซเบอร์ ด้วยว่าเป็นช่องทางการสื่อสารที่ผู้ให้และผู้รับสามารถเลือกเข้าไปนำเสนอข้อมูล เลือกที่จะอ่านเรื่องที่ตนเองสนใจ และแสดงความคิดเห็นระหว่างกันได้ เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้ตามอัธยาศัย มีการเรียงลำดับเนื้อหาตามวันที่ที่นำเสนอ (Post) สามารถเข้าถึงด้วยคำสำคัญและ URL ของบล็อก บล็อกจึงเป็นเครื่องมือในการสื่อสารอีกช่องทางหนึ่งที่มีความสำคัญระดับตัวบุคคล หรือระดับองค์กร (กันยารัตน์ ศรีวิสุทธิกุล, 2551 ; ลักษณา เถาว์ทิพย์, 2550) ตัวอย่างเช่น

- **ประเภทบุคคล** นักเขียนมีบล็อกสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างแฟนคลับของตนเอง หรือบรรณารักษ์มีบล็อกในการนำเสนอเรื่องราวที่ตนเองสนใจ เป็นต้น

* บรรณารักษ์ระดับ 8 (ชำนาญการ) สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

• **ประเภทองค์กร** หลายองค์กรมีเว็บไซต์เพื่อการสื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น นิตยสารขวัญเรือน มีบล็อก สำหรับแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิก(<http://www.kwanruen.com/blog/>) และห้องสมุดหลายแห่งมี Blog สำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มี KKU Library Blog ให้บริการที่ <http://libkm.kku.ac.th/kmlib/> (ดูรายชื่อ Blog ของห้องสมุดอื่นๆ ได้จาก the Blogging Libraries Wiki)

ความสัมพันธ์ของบล็อก (Blog) กับเทคโนโลยีเว็บ 2.0 (Web 2.0)

สำหรับ Web 2.0 เป็นคำที่ได้ยินกันแพร่หลาย เพราะเป็นยุคของ WWW ที่เป็นการทำงานเชิงระบบ เป็นเครื่องมือดิจิทัลที่ทำให้การสื่อสารจากผู้เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตสร้าง แก๊ซและเผยแพร่เนื้อหาได้ด้วยตนเอง และแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศระหว่างกัน ทำให้เกิดสังคมคอมพิวเตอร์ขึ้น เครื่องมือที่ทำให้เว็บกลายเป็นเว็บ 2.0 เช่น Blog, Wiki เป็นต้น (ทวีศักดิ์ กอนันตกุล, 2552)

Blog เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ทำให้ผู้เป็นสมาชิกสามารถเผยแพร่ข้อมูลที่ต้องการ ไม่ว่าจะเป็นข้อความ (Text) รูปภาพ (Image) ภาพเคลื่อนไหว (Video file) รวมถึงข้อมูลประเภทเสียงด้วย และยังสามารถเชื่อมต่อ (link) กับแหล่งสารสนเทศอื่นๆ บนอินเทอร์เน็ต นอกจากนั้น ยังอนุญาตให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการแสดงความคิดเห็นของ ซึ่งตรงกับหลักการของเทคโนโลยีเว็บ 2.0

นอกจากนั้น Michael Stephens ผู้เชี่ยวชาญด้าน Library 2.0 ได้ให้คำแนะนำสำหรับการเริ่มต้น เป็นห้องสมุด 2.0 โดยการนำเอาเทคโนโลยีเว็บ 2.0 มาใช้กับงานห้องสมุดนั้นไว้ในบทความ "5 Suggestions for Upgrading to Library 2.0 (or Some Easy Steps to Get Started...Really)" ว่า... ขั้นแรกคือ Start a library blog โดยเริ่มจากการมีบล็อกห้องสมุดเสียก่อน เพราะว่าการทำบล็อกถือเป็นการแชร์ความรู้ แชร์ความคิด นอกจากนี้ยังสามารถสร้างชุมชนย่อยๆ ได้อีกด้วย และขั้นตอนในการสร้างหรือสมัครบล็อก ทำได้ง่ายกว่าวิธีอื่น บทความนี้จึงเป็นสิ่งสนับสนุนให้ห้องสมุดหันมามองบล็อกให้มากขึ้น

ประโยชน์ของบล็อก

ตัวอย่างข้างต้นเป็นแค่จุดเล็กๆ ของบล็อกแต่เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงประโยชน์ที่มีต่อการประชาสัมพันธ์และช่องทางการสื่อสาร ซึ่งน่าจะเป็นเครื่องมือหนึ่งในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ดีได้ ดังนั้น จึงเป็นความสำคัญอย่างยิ่งที่วิชาชีพบรรณารักษ์ควรจะใช้บล็อกให้เกิดประโยชน์ เพราะบล็อกสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. เป็นการสร้างเครือข่ายระหว่างบรรณารักษ์ต่างสถาบัน ติดต่อสื่อสารกันได้ตลอด 24 ชั่วโมงผ่านระบบอินเทอร์เน็ต
2. เป็นช่องทางการแสดงความคิดเห็นและการติดต่อสื่อสารของบุคลากรภายในห้องสมุดหรือต่างห้องสมุด ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการความรู้ในหัวข้อต่างๆ ได้
3. เป็นแหล่งความรู้ที่สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน อาจนำมาซึ่งแนวปฏิบัติที่ดี หรือ Best Practice ทำให้ประหยัดเวลาในการพัฒนาการดำเนินงาน เช่น Blog Jenny Levine's Shifted Librarian ที่นำเสนอวิธีการให้บริการผู้ใช้และการดำเนินงานต่างๆ ของบรรณารักษ์ ที่ <http://www.theshiftedlibrarian.com> เป็นต้น
4. เป็นช่องทางการประชาสัมพันธ์และการตลาดที่มีการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในชุมชนไซเบอร์ที่สามารถสื่อสารกันได้ทั้งสองทางระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ สอดคล้องกับเทคโนโลยีเว็บ 2.0
5. เป็นการฝึกฝนนิสัยการเรียนรู้ของบุคลากรห้องสมุด สอดคล้องกับการพัฒนาองค์กรแนวใหม่ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
6. เป็นการฝึกทักษะด้านการใช้ภาษาเขียน การสรุป วิเคราะห์ และการสื่อสาร ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในแวดวงบรรณารักษ์
7. เป็นการฝึกทักษะด้านการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เช่น การแต่งภาพด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ การ Upload ภาพขึ้นบนเว็บ ซึ่งสามารถพัฒนาทักษะด้านคอมพิวเตอร์ของบุคลากรที่น่าสนุกมากยิ่งขึ้น

8. เป็นการเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์ในชุมชนออนไลน์ ซึ่งยุคต่อไปสมาชิกของชุมชนออนไลน์ จะมีจำนวนเพิ่มมากยิ่งขึ้น จึงทำให้ห้องสมุดใช้บล็อกเป็นช่องทางการสื่อสารให้ครอบครัวกลุ่มบุคคลและพฤติกรรมของผู้ใช้บริการได้มากยิ่งขึ้น

9. เป็นช่องทางการสื่อสารที่มีต้นทุนถูก

10. เป็นการใช้ข้อมูลจากการปฏิบัติงานที่อยู่ในรูปแบบต่างๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเมื่อต้องการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ หรือการแสดงความคิดเห็น

องค์ประกอบของบล็อก

โดยส่วนใหญ่แล้วบล็อกมักจะประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้ (Bradley, Phil, 2007; Farkas, Meredith G. 2007) ได้แก่

1. ชื่อเรื่อง (Title)

2. ส่วนของเนื้อหา (Body) ซึ่งจะพบว่าภาษาที่ใช้แนะนำผ่านบล็อกประเภทบุคคล จะไม่นิยมที่ใช้ภาษาราชการหรือที่เป็นทางการ มักจะเป็นภาษาพูด หรือกึ่งทางการ เป็นภาษาที่แสดงความเป็นตัวตน และดึงดูดให้มีผู้มาติดตามอ่าน หากเป็นบล็อกขององค์กร ภาษาที่ใช้จะเป็นทางการมากกว่า

3. ที่อยู่ของบล็อก (URL) ซึ่งสามารถใช้แจ้งให้กับผู้สนใจอื่นๆ ในการติดตามบล็อกได้

4. วันที่และเวลาในการนำเสนอ (Post date)

5. ส่วนแสดงความคิดเห็น (Comments) ซึ่งผู้ติดตาม และเจ้าของบล็อกสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้ นอกจากนั้นระหว่างผู้ติดตามด้วยกัน ก็สามารถแสดงความคิดเห็นต่อกันได้ เป็นการต่อยอดความคิดเห็น และทำให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กว้างขวางมากขึ้น

6. หมวดของเนื้อหาที่นำเสนอ (Category) เรื่องราวหนึ่งๆ ที่นำเสนออาจกำหนดหมวดได้หลายหมวด โดยหมวดต่างๆ เหล่านี้จะสัมพันธ์กับคำค้นด้วย

7. การเชื่อมโยง (Link) ไปยังแหล่งสารสนเทศอื่นๆ บนอินเทอร์เน็ต

ห้องสมุดได้อะไรจากการใช้บล็อก

1. ได้เครื่องมือในการจัดการความรู้ ที่ให้บุคลากรสมัครเป็นสมาชิกและนำเสนอเรื่องราวต่างๆ ทั้งที่เป็นความรู้ที่เห็นได้ชัดเจนและไม่ชัดเจน ในหัวข้อต่างๆ หรือบางทีเรียกว่าชุมชนเช่น ชุมชนฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ชุมชนโสตทัศนวัสดุ ชุมชนวารสาร เป็นต้น ซึ่งบุคลากรห้องสมุดคนอื่นๆ สามารถไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และนำไปใช้ประโยชน์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องได้ หมายรวมไปถึงบุคลากรที่ปฏิบัติงานในแวดวงเดียวกันด้วย

2. หากมีการวิเคราะห์ ประมวลเรื่องราวต่างๆ ที่บุคลากรนำเสนอผ่านบล็อก ห้องสมุดจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด องค์ความรู้ของหน่วยงาน ซึ่งสามารถนำไปประกอบการวางแผนการดำเนินงานด้านต่างๆ ของห้องสมุดได้

3. สามารถประยุกต์ใช้กับผู้ใช้บริการได้ เพราะเรื่องราวที่นำเสนอในส่วนหนึ่งผู้ใช้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการใช้ห้องสมุดและเครื่องมือศึกษา ค้นคว้าได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นช่องทางการประชาสัมพันธ์ และเป็นช่องทางการรับความคิดเห็นจากผู้ใช้บริการ

4. เป็นแนวทางในจัดบล็อกเพื่อการแบ่งปันข้อมูลในกลุ่มผู้ใช้ เช่น การติว การอภิปราย (Discussion) ในหัวข้อการศึกษา เป็นต้น ซึ่งบทบาทนี้ห้องสมุด อาจจะต้องปรับเปลี่ยนไปทำหน้าที่ให้มากขึ้น หากต้องการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ โดยเป็นส่วนหนึ่งของ Learning Common หรือ Information Common

การใช้บล็อก (Blog) ในงานห้องสมุด

1. เลือกผู้ให้บริการบล็อกสาธารณะ หรือพัฒนาบล็อกขึ้นมาเอง ขณะนี้นิยมใช้โปรแกรม WordPress สำหรับผู้ให้บริการบล็อกแบบสาธารณะมีมากมาย เช่น GotoKnow.org, Google Blog Search เป็นต้น โดยส่วนใหญ่บล็อกมักจะให้บริการฟรี ในการเลือกบล็อกมาใช้ ควรคำนึงถึงนโยบายของผู้ให้บริการ ความน่าเชื่อถือของผู้ให้บริการ ภาพรวมด้านเนื้อหา เช่น บล็อกของเว็บสนุก ดอทคอม ฟังแล้วค่อนข้างจะเป็นบันเทิง ความสะดวกในการติดต่อ และความยากง่ายในการใช้งาน

2. อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้บล็อกบุคลากร

3. กำหนดแนวทางในการใช้บล็อกให้เกิดประสิทธิภาพ เช่น กำหนดดัชนีชี้วัดด้านการจัดการความรู้ ตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพ การบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) โดยให้บุคลากรนำเสนอเรื่องราวต่างๆ อย่างน้อย 1 เรื่องในรอบการประเมิน ซึ่งในส่วนนี้หากมีการให้รางวัล สำหรับบุคลากรที่บล็อกได้รับความนิยมมากที่สุด หรือนำเสนอเรื่องราวมากที่สุด จะเป็นการกระตุ้นและสร้างขวัญกำลังใจ นอกจากนี้อาจต้องกำหนดขอบเขตว่าใช้เกี่ยวกับการนำเสนอองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานห้องสมุดเท่านั้น หรือสำหรับงานบริการและประชาสัมพันธ์ เช่น ห้องสมุดสตางค์ มงคลสุข ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับแนวทางของห้องสมุดแต่ละแห่ง

4. สร้างหัวข้อหรือหมวดต่างๆ ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ภาษาของการจัดการความรู้เรียกว่า ชุมชนนักปฏิบัติ (COP-Community of Practice) โดยให้บุคลากรมีส่วนร่วม ในการกำหนดหัวข้อในการเรียนรู้ของห้องสมุด

5. ให้บุคลากรปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดไว้

6. จากข้อ 1 หากใช้บริการบล็อกสาธารณะ ควรทำการเชื่อมโยงบล็อกเหล่านั้นกับเว็บไซต์ของห้องสมุด เช่น รวบรวมและเชื่อมโยงบล็อกของบุคลากรที่เป็นสมาชิกฟรีจาก GotoKnow เข้ากับเว็บไซต์ห้องสมุด และกำหนดให้มีการแสดงข้อมูลที่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เพื่อให้ผู้เป็นสมาชิกติดตามความเคลื่อนไหวในหัวข้อหรือชุมชนต่างๆ ได้อย่างสะดวก โดยอาศัยเทคโนโลยีใหม่ เช่น RSS ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่แสดงการ

ปรับปรุง อัปเดตเนื้อหาใหม่ๆ ที่เพิ่มเข้ามาในเว็บไซต์ที่ต้องการ โดยไม่ต้องเสียเวลาเข้าเว็บไซต์โดยตรงที่เป็นเจ้าของข้อมูลด้วยตรง

7. ประเมินผลและนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงแนวทางการใช้บล็อก

ตัวอย่างของเว็บบล็อก : www.Gotoknow.org

Gotoknow.org หรือ G2K เป็นเว็บไซต์ที่ให้บริการระบบบล็อกเพื่อการจัดการความรู้สำหรับกลุ่มคนทำงานและชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practice) ของประเทศไทย เปิดให้บริการตั้งแต่วันที่ 27 พฤษภาคม 2548 โดยมีบทบาทในการเป็นชุมชนความรู้รวมของไทย อีกทั้งยังเป็นพื้นที่เสมือนให้สมาชิกสาขาอาชีพต่างๆ มารวมตัวกันเพื่อถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ลงในระบบบล็อก สำหรับการบริหารจัดการ Gotoknow.org นั้น ในช่วง 3 ปีแรกของการดำเนินงานได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาระบบ และบริหารจัดการจากสถาบันส่งเสริม การจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.) อีกทั้งในช่วงก่อนหมดทุนในปีที่ 3 ได้มีการรับเงินบริจาคจากสมาชิก Gotoknow.org เพื่อสมทบทุน "กองทุนเพื่อการบริหารจัดการ Gotoknow.org/Learners.in.th" ณ ปัจจุบัน Gotoknow.org ได้รับการสนับสนุนหลักจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งเป็นทุนสนับสนุนในการพัฒนาระบบและบริหารจัดการเป็นระยะเวลา 3 ปี (<http://gotoknow.org/about>) โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดทำดังนี้

- เพื่อส่งเสริม "การแลกเปลี่ยนเรียนรู้" ซึ่งเป็นกิจกรรมด้านการจัดการความรู้ ด้วยการใช้งานเว็บบล็อก (weblog) ส่งเสริมสร้างให้ "คนไทยมีสุขภาวะที่ยั่งยืน" หมายถึง คนไทยมีความสุขสืบด้าน ได้แก่ กาย จิต สังคม และปัญญา

- จัดเตรียมพื้นที่เสมือนและเครื่องมือสำหรับ "ชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practice)" เพื่อสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มคนทำงานในสาขาอาชีพต่างๆ

- สนับสนุนการเขียนเรื่องเล่าเร้าพลัง (Story-telling) จากประสบการณ์และการเรียนรู้ของผู้เขียนเอง เพื่อเป็นประโยชน์ให้แก่ผู้อ่านได้นำไปประยุกต์ใช้หรือจุดประกายความคิดเพื่อให้ต่อยอดความรู้ในกิจกรรมการทำงานและกิจกรรมอื่นๆ ของผู้อ่านต่อไป

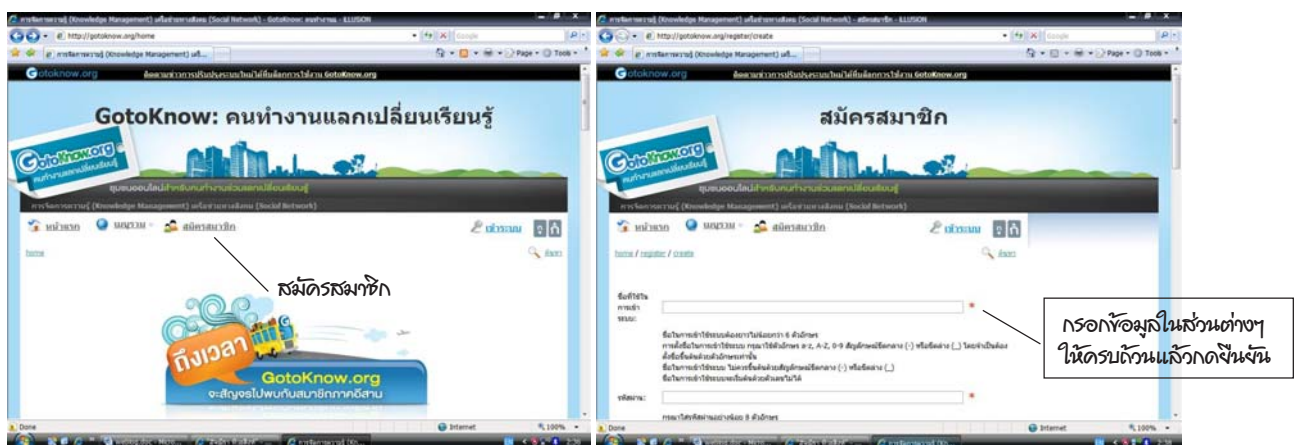
- สนับสนุนการให้เกียรติแก่เจ้าของความรู้ โดย ไม่สนับสนุนการ ละเมิดลิขสิทธิ์งานเขียน ภาพ เสียง และสื่อมัลติมีเดีย โดยทุกวิธี ไม่ว่าจะเป็นการนำบันทึก ภาพ เสียง และสื่อมัลติมีเดียใน Gotoknow ไปเขียนหรือนำเสนอที่อื่นโดยอ้างว่าเป็นของตนเอง หรือการนำบทความหรือข้อความ ภาพ เสียง และสื่อมัลติมีเดียจากที่อื่นมาเขียนใน Gotoknow โดยอ้างว่าเป็นผู้เขียนเองก็ตาม การกระทำเหล่านี้เรียกว่าเป็น "การโจรกรรมทาง วรรณกรรม" (Plagiarism)

วิธีใช้เว็บบล็อก GotoKnow.org เป็นเครื่องมือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้

ชุมชนออนไลน์ทางวิชาชีพบรรณารักษ์ มีอยู่หลายแห่งด้วยกัน บางแห่งมีเนื้อหาเป็นภาษาอังกฤษ อาจทำให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกิดขึ้นได้ไม่เต็มที่ บล็อกสัญชาติไทยที่เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานหลากหลายสาขา เข้าร่วมเป็นสมาชิก เพื่อถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ให้ผู้สนใจนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปมีหลายแห่งด้วยกัน แต่ที่อยากจะเชิญชวนในชาวบรรณารักษ์ร่วมเป็นสมาชิกเพื่อร่วมสร้างองค์ความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติงาน ได้แก่ บล็อกคนทำงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้บน www.gotoknow.org

การใช้ Blog GotoKnow.org เป็นเครื่องมือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้อาจจะเป็นเรื่องส่วนบุคคล ซึ่งเป็นการเขียนบันทึกตามอัธยาศัย หรือห้องสมุดอาจกำหนดเป็นนโยบายให้บุคลากรเขียนองค์ความรู้เพื่อเผยแพร่ ซึ่งการเริ่มใช้บล็อกมีขั้นตอนดังนี้

1. สมัครเป็นสมาชิก ที่ www.gotoknow.org โดยไม่มีค่าธรรมเนียมการสมัคร ผู้สมัครกรอกข้อมูลให้ครบถ้วน โดยเฉพาะส่วนที่มีเครื่องหมายดอกจัน (*) กำกับ

2. เรียนรู้และศึกษาเกี่ยวกับ Gotoknow.org อาจจะเป็นการศึกษาจากสื่อบนเว็บไซต์ในหน้าแรกของ Gotoknow ได้แก่ เงื่อนไขในการให้บริการ นโยบายสิทธิส่วนบุคคล คู่มือการใช้งานระบบ คำศัพท์เกี่ยวกับการใช้งาน หลักการ เขียนบล็อก และการตอบปัญหาในการใช้ หรือจัดหาวิทยากรมาอบรมให้ความรู้

3. **เริ่มสร้างบล็อก** ระบบจะอนุญาตเฉพาะผู้ที่สมาชิกเท่านั้น บล็อก (Blog) คือ สมุดบันทึกออนไลน์ที่สามารถสร้างขึ้นได้ตลอดเวลา คนหนึ่งๆ สามารถสร้างบล็อกได้หลายบล็อก และควรกำหนดคำสำคัญให้ตรงกับเนื้อหาของ Blog เพื่อความสะดวกในการสืบค้นและนำไปรวมในแพลนเน็ตของผู้ที่สนใจ

ขั้นตอนการสร้างบล็อก เริ่มจาก เลือกคำสั่งจากเมนูของผู้ที่ login แล้วเลือก 1) บล็อกและบันทึก 2) สร้างบล็อกใหม่ 3) กรอกข้อมูลในแบบฟอร์มที่ระบบกำหนดให้ ประกอบด้วย

- ✓ ที่อยู่บนอินเทอร์เน็ต ให้กำหนดด้วยชื่อภาษาอังกฤษ และควรให้สื่อตรงกับเนื้อหาหลักของบล็อก โดยป้อนคำที่กำหนดขึ้นในช่องดังภาพด้านล่าง และใช้ชื่อเป็น URL ของบล็อกต่อไป

ที่อยู่: <http://gotoknow.org/blog/>

ส่วนที่ผู้เขียนบล็อกกำหนดขึ้น หากเป็นชื่อที่มีการใช้แล้ว ระบบจะแจ้งเพื่อให้กำหนดชื่อใหม่

- ✓ ชื่อบล็อก กำหนดเป็นภาษาไทยได้
- ✓ คำอธิบายบล็อกเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจวัตถุประสงค์และเนื้อหาหลักของบล็อกมากขึ้น
- ✓ คำสำคัญ ส่วนคำสำคัญนั้นกำหนดได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ กำหนดได้หลายคำเพื่อให้สื่อถึงเนื้อหาหลักของบล็อก และให้ผู้สนใจใช้เป็นคำค้นในการเข้าถึง

หมายเหตุ สำหรับบล็อกที่เขียนขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อด้านการเรียนรู้ในแวดวงบรรณารักษ์ ควรกำหนดคำที่บ่งบอกความเป็นชุมชนวิชาชีพบรรณารักษ์ เช่น ห้องสมุด ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา บรรณารักษ์ ห้องสมุดประชาชน MARC21 Web2.0 Pulinet ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

คลิกเมนูของฉัน หรือเมนู Login

ระบบจะแสดงเมนูหลักในกรทำงานเกี่ยวกับบล็อก บันทึก แพลนเน็ต และการนำไฟล์ภาพขึ้นระบบ

4) เขียนบันทึกฉบับแรก บันทึก (Post) คือ กระดาษสำหรับเขียนบันทึกที่อยู่ภายในบล็อก กรณีที่มีบล็อกหลายบล็อก ควรเลือกเขียนบันทึกเนื้อหาให้ตรงกับเนื้อหาของบล็อกด้วย นอกจากนั้นกำหนดคำสำคัญให้ตรงกับเนื้อหาของบันทึก จะทำให้ผู้ที่สนใจเข้าถึงเนื้อหาที่ผู้เขียนตั้งใจจะเผยแพร่และนำไปใช้ประโยชน์ได้ง่าย

การเขียนบันทึก ต้องเข้าสู่บล็อกที่สร้างขึ้นไว้แล้ว เมื่อเริ่มเขียนบันทึก ให้เลือกคำสั่ง **เพิ่มบันทึก** ซึ่งระบบจะเรียกแบบบันทึกเปล่า ที่เป็นแบบบันทึกสำเร็จรูปมาให้ผู้เขียน พิมพ์ข้อมูลที่ต้องการ ประกอบด้วย ชื่อบันทึก หัวข้อบันทึก (ที่สามารถเลือกจากหัวข้อที่ระบบกำหนดขึ้น 14 หัวข้อ) **ประโยคเด่น** ที่เปรียบเสมือนสรุปสั้นๆ ว่าบันทึกนี้กล่าวถึงเรื่องอะไร สำหรับการพิมพ์บันทึกมีลักษณะเช่นเดียวกับการใช้ Microsoft Word ผู้เขียนสามารถเลือกขนาดตัวอักษร สีอักษร ย่อหรือย่อหน้าได้ตามต้องการ

เมื่อเจ้าของบล็อกอยู่ในบันทึกแต่ละฉบับสามารถที่จะแก้ไขเพิ่มเติมข้อมูลในบันทึกได้ จากคำสั่ง **แก้ไขบันทึก** หรือย้ายบันทึกไปไว้บล็อกอื่น หรือลบบล็อกคำสั่งต่างๆ เหล่านี้จะอยู่ด้านบนบันทึกแต่ละฉบับ เมื่อพิมพ์ข้อความแล้วเสร็จ ให้กดคำสั่ง **ยืนยัน** ที่ท้ายหน้าจอบันทึกจะถูกเผยแพร่ในโลกอินเทอร์เน็ตทันที และเขียนบันทึกฉบับต่อไปได้ตามที่ใจต้องการ

4. การเพิ่มรูปภาพในบันทึก ผู้เขียนสามารถเพิ่มรูปภาพในบันทึก เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนได้ โดยนำภาพที่มีนามสกุล .JPEG .BMJ หรือไฟล์ภาพต่างๆ โดยต้องนำภาพที่ต้องการเพิ่มในบันทึกไปจัดเก็บในระบบก่อน วิธีการนำไฟล์ขึ้นนั้นระบบจะให้ผู้เขียน Browse หารูปที่ต้องการนำขึ้นบนระบบ ซึ่งนำขึ้นได้ไม่จำกัดจำนวน ทำได้ 2 วิธีคือ

4.1 จากหน้าแรก ให้เลือกใช้คำสั่งจากเมนูของชื่อผู้ที่ login แล้วเลือก 1)ไฟล์อัลบั้ม 2)นำไฟล์ขึ้นระบบจะให้ Browse หารูปและนำขึ้นไปไว้บนเซิร์ฟเวอร์ของ GotoKnow

4.2 เมื่ออยู่ในบันทึก อาจจะเป็นบันทึกที่เขียนขึ้นใหม่ หรืออยู่ระหว่างการแก้ไขบันทึก ให้ใช้คำสั่ง **"คลิกที่นี่เพื่อแทรกรูปภาพ"** ซึ่งอยู่ใต้ช่องบันทึกเนื้อหา Browse หารูป และคลิกที่ปุ่ม **"นำไฟล์ขึ้น"** เมื่อนำภาพ

ที่ต้องการขึ้นบนระบบเรียบร้อยแล้ว (ถ้ายังไม่เห็นรูปที่เอาขึ้นให้กดปุ่ม Refresh) หลังจากนั้นเมื่อต้องการแทรกภาพ ในตำแหน่งใดของบันทึก ให้ย้ายเคอร์เซอร์ไปยังตำแหน่งนั้น และดับเบิลคลิกรูปที่ต้องการนำมาแทรก ปรับขนาดภาพได้ตามใจชอบ

5. ต้องการรวบรวมบล็อกของผู้คนที่ติดตามเป็นประจำ ใช้คำสั่งแพลนเน็ต (Planet) ที่เปรียบเป็นตู้เก็บสมุดบันทึกออนไลน์ โดยที่ใช้สำหรับเก็บสมุดบันทึก (บล็อก) ที่ต้องการติดตามอ่านไว้ในที่เดียวกันหรือเพื่อรวบรวมบล็อกของสมาชิกในชุมชนที่สนใจในเรื่องเดียวกัน ผู้ทำงานอาชีพเดียวกัน หรือเพื่อนกัน เพื่อให้ง่ายสำหรับการติดตามอ่านเมื่อมีการเขียนบันทึกใหม่ขึ้น

วิธีการสร้างแพลนเน็ตมีดังนี้ จากหน้าแรกใช้คำสั่งจากเมนูของผู้ที่ login แล้ว 1) เลือกแพลนเน็ต (รวมบล็อก) 2) คลิกสร้างแพลนเน็ตใหม่ขึ้นตอนคล้ายคลึงกับวิธีการสร้างบล็อก หากต้องการแก้ไขรายละเอียดในแพลนเน็ต จะมีคำสั่งแก้ไขแพลนเน็ตอยู่ด้านขวาสำหรับการเข้าไปแก้ไขข้อมูล

หลังจากสร้างแพลนเน็ตแล้ว ต้องการจะรวบรวมบล็อกของผู้คนที่สนใจเข้ามาในแพลนเน็ต ซึ่งสามารถทำได้เรื่อยๆ ไม่จำกัดจำนวน โดยเมื่ออ่านบันทึกของผู้คนที่คิดว่าตนเองสนใจ จะติดตามอ่านบล็อกนั้นเป็นประจำ เมื่อเข้าไปอ่านบันทึกนั้นแล้ว มุมบนด้านขวามือจะมีข้อความว่า **"นำบล็อกนี้เข้าแพลนเน็ตของท่าน"** เมื่อใช้เมาส์คลิก บล็อกที่เก็บบันทึกนั้นจะถูกนำมารวมเข้ากับแพลนเน็ตของผู้ login ทันที ทำให้การติดตามในครั้งต่อไปมีความสะดวกมากยิ่งขึ้น

6. การแสดงความคิดเห็นและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ บล็อกจะเกิดประโยชน์สูงสุดเมื่อมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานหรือดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของ www.gotoknow.org ดังนั้น เมื่ออ่านบันทึกของผู้อื่นและต้องการจะแสดงความคิดเห็น สามารถพิมพ์ข้อความที่ต้องการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ลงในช่องแสดงความคิดเห็นท้ายบันทึก เสร็จแล้วกดปุ่ม "บันทึก" สิ่งทีแสดงความคิดเห็นนั้นจะปรากฏต่อสาธารณะ และระบบจะ E-mail แจ้งไปยังเจ้าของบันทึกให้ทราบว่า มีผู้มาแสดงความคิดเห็นไว้ เพื่อให้เจ้าของบันทึกได้สื่อสารตอบกลับ

บนบล็อก Gotoknow.org ยังมีคำสั่งอื่นๆ ที่ทำให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้สนุกสนานยิ่งขึ้น ซึ่งผู้สนใจสามารถศึกษาได้จากเอกสารแนะนำในหน้าแรกของ GotoKnow.org

หลักการเขียนบล็อก

GotoKnow.org แนะนำวิธีการเขียนบล็อก ซึ่งเป็นแนวทางที่ดี ที่สามารถนำไปให้ความรู้กับผู้เขียนบล็อกได้ หลักการเขียนบล็อกมีดังนี้

1. เมื่อมีข้อผิดพลาดใดๆ เกิดขึ้นในบล็อก ไม่ว่าจะเป็นการเขียนบันทึก ข้อมูลเจ้าของบล็อก หรือ ลิงค์ต่างๆ ฯลฯ เจ้าของบล็อกควรแก้ไขและแจ้งให้ผู้อ่านทราบโดยทันที กรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในบันทึก ควรจะรักษาข้อความเดิมไว้ แต่จะทำการขีดฆ่าข้อความนั้นเสีย แล้วแสดงข้อความใหม่ตามข้อความเดิมนั้นๆ
2. ห้ามลบทิ้งบันทึกที่เขียนไว้แล้วเด็ดขาด เพราะลิงค์ที่อยู่ของบันทึกจะถูกลบออกไปด้วย และหากมีผู้อื่นอ้างอิงงานเขียนชิ้นนี้อยู่บ้างแล้ว ก็จะไม่สามารถคลิกมายังลิงค์นั้นๆได้
3. ไม่ควรลบความคิดเห็นของผู้อ่าน ยกเว้นเป็นความคิดเห็นที่ไม่สุภาพสร้างความปั่นป่วนหรือเป็น spam
4. ไม่ควรเขียนอ้างอิงถึงข้อพิพาทความไม่ลงรอยใดๆ กับผู้อื่น
5. เจ้าของบล็อกที่เขียนเกี่ยวเนื่องกับองค์กรที่ทำงานไม่ควรเขียนบันทึกใดๆ ที่เป็นการละเมิดสัญญาจ้างงาน

6. เจ้าของบล็อกควรนำเสนอและแยกแยะประเด็นระหว่างข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น และข้อความโฆษณา ให้ผู้อ่านได้เข้าใจอย่างถูกต้อง

7. ห้ามนำเสนอข้อมูลที่เป็นเท็จ

8. หากไม่เห็นด้วยกับข้อคิดเห็นที่ผู้อ่านเสนอมาในบล็อก เจ้าของบล็อกก็ควรแสดงข้อคิดเห็นตอบกลับ โดยควรเคารพในข้อคิดเห็นที่แตกต่างกัน โดยไม่นำมาเป็นเรื่องส่วนตัว

9. เมื่อมีการใช้ข้อความบางส่วน ภาพ เสียง และสื่อมัลติมีเดียจากแหล่งข้อมูลอื่น ควรอ้างอิงแหล่งที่มาและลิงค์ที่อยู่อย่างชัดเจน และไม่ควรใช้ข้อความทั้งหมดจากแหล่งอื่นมาใส่ในบันทึก

10. ควรเน้นคุณภาพงานเขียนของทุกบันทึก เช่น ตรวจสอบการสะกดคำก่อนตีพิมพ์บันทึกนั้นๆ ลงในบล็อก

11. ควรเขียนบันทึกอย่างรอบคอบและถูกต้อง

12. ควรตอบอีเมลล์และข้อคิดเห็นที่ได้รับจากผู้อ่านอย่างเหมาะสมและโดยทันที

13. ควรเขียนบล็อกเป็นประจำอย่างน้อยสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง

นอกจากนี้ผู้เขียนยังเห็นว่าหลักการเขียนที่ทำให้บล็อกน่าสนใจเพิ่มขึ้นคือ การใช้ย่อหน้าเพื่อแสดงให้เห็นความสำคัญของเนื้อหา การเน้นสีตัวอักษรที่ต้องการแสดงถึงความแตกต่าง รวมถึงการใช้รูปภาพ วิดีโอคลิป ไฟล์เอกสาร ประกอบเพื่ออธิบายเนื้อหาได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

บล็อกชุมชนวิชาชีพบรรณารักษ์บน Gotoknow.org

มีผู้เขียนบล็อก หรือ Blogger หลายคนที่นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับวิชาชีพบรรณารักษ์ และห้องสมุด ตลอดจนศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถใช้เป็นแหล่งความรู้แหล่งหนึ่งได้ หากชุมชนนี้มีบรรณารักษ์ร่วมสมัครเป็นสมาชิกเพิ่มมากขึ้น และร่วมเขียนบันทึกองค์ความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติงาน ทั้งที่เป็นความรู้ที่ปรากฏอย่างชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) และความรู้ที่ไม่ปรากฏชัดแจ้ง (Tacit Knowledge) จะทำให้เกิดบล็อกที่เป็นแหล่งความรู้ทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่ได้ ตัวอย่างบล็อก

ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบรรณารักษ์บน GotoKnow เช่น

- <http://gotoknow.org/blog/library-librarian> เรื่องราวของบรรณารักษ์กับการทำงานห้องสมุด
- <http://gotoknow.org/blog/j-pulinet> คณะทำงานวารสารข่ายงานห้องสมุด มหาวิทยาลัยสวนภูมิภาค ข่ายงานห้องสมุด มหาวิทยาลัยสวนภูมิภาค แนะนำวารสารและวารสารอิเล็กทรอนิกส์
- <http://gotoknow.org/blog/cmuh> นำเสนอเรื่องราว ข่าวสาร สารที่เกี่ยวข้องกับสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- <http://gotoknow.org/blog/information/info> สารสนเทศคือความรู้ ที่ทุกคนแสวงหาได้ด้วยตนเอง เป็นต้น

บล็อกบนระบบบริการอื่นๆ

การบริการและประชาสัมพันธ์ของห้องสมุด
สตางค์ มงคลสุข- <http://stanglibrary.wordpress.com/>
การนำเสนอเรื่องราวและข่าวใหม่ๆ ในแวดวงห้องสมุด - <http://www.libraryhub.in.th/> เป็นต้น

สรุป

บล็อกเป็นเพียงเครื่องมือหนึ่งที่ใช้ในการเผยแพร่แลกเปลี่ยนความรู้ ที่ห้องสมุดสามารถนำไปใช้ในการเผยแพร่ระหว่าง ผู้ปฏิบัติงานกับผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้ปฏิบัติงานกับผู้ให้บริการ หรือระหว่างผู้ให้บริการกับผู้ให้บริการได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละห้องสมุดว่าจะประยุกต์ใช้บล็อกให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ห้องสมุดได้อย่างไร แต่สิ่งสำคัญที่สุดที่จะทำให้บล็อกเกิดประโยชน์คือ "องค์ความรู้" หรือ "เนื้อหา" ที่นำมาเผยแพร่แลกเปลี่ยน ดังนั้นในการใช้บล็อกหากไม่มีเวลาในการเขียนบันทึกเผยแพร่ แต่การติดตามอ่านบันทึกนั้น ก็ได้ความรู้มากขึ้น รวมถึงการอ่านความคิดเห็นที่มีผู้มาฝากไว้ในส่วนของการแสดงความคิดเห็น ก็จะได้องค์ความรู้ แนวคิด มติที่แตกต่าง นับเป็นการพัฒนาความคิด พัฒนางาน พัฒนาตนได้อย่างดี นั้นมองเพียงใน "ฐานะผู้รับ" แต่บล็อกจะเป็นประโยชน์มากขึ้น องค์ความรู้จะกว้างขวางขึ้นและมีมิติมากขึ้นหากสมาชิกทุกคนพร้อมที่จะเป็น "ผู้ให้" โดยเขียนบันทึกเรื่องราวประสบการณ์ใหม่ๆ เพื่อให้สมาชิกคนอื่นและผู้สนใจได้ติดตาม เพราะห้องสมุด 2.0 เริ่มต้นด้วยการ Start a library blog และบล็อกของห้องสมุดจะสำเร็จได้ด้วยความร่วมมือของบุคลากรทุกคน

บรรณานุกรม

- กันยารัตน์ ศรีวิสุทธิกุล. "กลยุทธ์การพัฒนา Blog เพื่อสนับสนุนการตลาดอิเล็กทรอนิกส์." **ศรีปทุมปริทัศน์**. 8, 1 (มกราคม - มิถุนายน 2551) : 118-124.
- ทวีศักดิ์ กอนันต์กุล. เทคโนโลยี 2.0 : Web 2.0, Library 2.0, Enterprise 2.0 จำเป็นสำหรับห้องสมุดจริงหรือ
**เอกสารประกอบการบรรยายการประชุมวิชาการประจำปีสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
วันที่ 3-4 กันยายน 2552 ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ กรุงเทพฯ. กรุงเทพฯ : สำนักหอสมุด
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552**
- ยุทธนา แซ่เตียว. **การวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2548.
- ลักษณา เถาว์ทิพย์. "Blog (Weblog) กับห้องสมุด." **อินฟอร์เมชัน**. 14, 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2550) : 8-17.
- The Blogging Libraries Wiki.** (Online). Available
: http://www.blogwithoutalibrary.net/links/index.php?title=Academic_libraries.
(10 September 2009)
- Bradley, Phil. **How to use Web 2.0 in your library**. London : Facet Pub., 2007.
- Meredith G. Farkas. **Social software in libraries : building collaboration, communication, and community Online**. Medford, N.J. : Information Today, 2007.
- Stephens, Michael. (2005). **5 Suggestions for Upgrading to Library 2.0 (or Some Easy Steps to Get Started...Really)**. Available
: http://tametheweb.com/2005/11/5_suggestions_for_upgrading_to.html. (10 September 2009)